

realne politike. Govoril je na to socialnodemokratski akademik Radošević, ki je očital koaliciji nedoslednost. Ne dvomi v njene poštene namene, vendar se mu zdi, da je šla tudi sedaj madjaronom na led. Dalmatince Tartaglia je trdil, da je doživela koalicijski popolen fiasko. Predsednik Novak je na to konstatiral, da je Tartaglia govoril le v svojem imenu in ne v imenu dalmatinske omladine. Slednjic je bila sprejeta resolucija, v kateri izraža hrvaška in srbska omladina mnenje, da je bil pakt hrvaško-srbske koalicijske s Tomašičem politična potreba, ker le tako se je moglo napraviti konec Raucherovemu korupcijskemu sistemu. Vendar bo hrvaško-srbska akademična mladina z vsemi močmi delala na to, da ne pride zopet do oživljenja starega madjaronstva. Proti tej resoluciji je glasovalo samo 20 udeležencev.

* Privatno narodno štetje na narodno-eksponiranem severnem Češkem napravijo iz lastnih sredstev češki socialni demokrati. To je brezdvomno narodno kulturno delo prve vrste, vredno, da bi ga posnemale tudi slovenske narodne manjšine.

* Prebivalstvo Avstrije. „Statistični podatki“, objavljeni od c. kr. osrednje statistične komisije, računajo v zadnji številki, da je imela Avstrija začetkom leta 1909 — 28.264.049 prebivalcev, potemtakem se je v rečenem letu pomnožilo prebivalstvo za 269.153 duš. Od zadnjega štetja (1900) se je pomnožilo prebivalstvo za 2.118.341 duš.

* Achrenthal za Pruske Poljake. Maksimilijan Harden poroča v „Zukunft“, da Prusija zato ne izvaja razlastitve poljskih zemljišč, ker je opozoril Achrenthal nemško vlado, da bi „Poljsko Kolo“ nasprotovale trozvezi, ako Prusija izvede razlastitev.

* Razkol v češki klerikalni stranki je z vsakim dnem večji. Smatra se za gotovo, da pride v kratkem do ustanovitve posebne češko-konservativne katoliške stranke. Razkol je provzročilo demokratsko krilo stranke pod vodstvom posl. Mislivca, ki se približuje nemškemu krščansko-socialnemu programu. Ta struja zahteva uvedbo splošne volilne pravice v deželni zbor in občinske zastope, čemur se konservativci protivijo.

* Smrtna kazen na Ruskem. Ruski tehnik „Pravo“ je izračunal žrtve smrtne kazni tekom zadnjih pet let. Po tem računu je bilo 6288 ljudi na smrt obsojenih. 2865 pa v resnici izročeno rablju. Povprečno pride na vsak mesec 104 smrtnih obsodb in 88 izvršenih obsodb.

* Reforme na Kitajskem. Kitajska vlada je odobrila predlogo odseka za izdelovanje konstitucionalnih zakonov glede odprave suženjstva. Prodaja in nakup ljudi je sedaj pod strogo kaznijo prepovedano.

Obrambni vestnik.

* Terseglavizem II. Komaj so se nekoliko polegali valovi našega „probuditelja“ ljudstva, komaj so nekoliko pozabili na brezverske nauke, ki jih je trosil v Mirnu; že je izbruhnil nov pojav zlobe iz istih prsi, iz istega srca, iz istega peresa. „Cirilmetodarija“ se je širil glas demagoštva. Mogočno je hotel zadeneti ta glas širom slovenske zemlje, kakor mogočne so se čutili ti gospodje, toda glas se je ubil in z njim se je ubil velik del njih mogočnosti. — Ne pomaga jim sedaj ničesar več, zakaj nazaj ne morejo, kakor radi bi šli. Izdali so čuvstva svojih duš, in ni ga poštenjaka, ki bi jim danes ne rekel: Brezdomovinci in izdajice! Vihteli ste grozilno orožje nad učitelstvom in predbacivali nam neresnična dejstva; sedaj, tovariši in tovarišice, pokažite ljudstvu, kdo so oni, ki so nas blatili! Pokažite njih nagoto, da jih ljudstvo spozna v pravi luči. — Ne bojte se njih grozilne taktike v „Slovencu“, zakaj jačja od njih gonje naj bo naša zavest za dobro delo; ker verujete, da je tudi jačja od klerikalne brezdomovinske gonje narodnostna zavest našega ljudstva.

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

(Konec.)

V.

Sloga jači, nesloga tlači! Tako pravi pregovor, a povem, tovarišice in tovariši, da nas časih tudi sloga tlači in nas dovaja do otrplosti in okostenosti, posebno če je ta sloga prisiljena, pretirana ali izvedena zaradi obojestranske nezrelosti.

Priznati moramo, da je ravno učitelstvo oni nesrečni stan, ki je poln idealizma in mu je ravno ta že v premenjih ozirih škodoval. Mogoče izvira to iz tega, da ima učitelstvo opraviti vedno le z duševno stranjo našega kulturnega vprašanja, ker biva vedno le v mislih in se spušta v gospodarski del kulturnega vprašanja le tedaj, kadar gleda v svoj prazni možnjček ali pa na svojo borno plačico, ki se kar poizgubi pred ogromnostjo njegovih idej in misli in neobhodnih potrebščin. Smo pač idealni, ker smo učitelji! Morebiti pa škoduje idealizem učitelstvu tudi zato, ker ljudstvo računa vedno bolj z realnostjo in nič kaj ne ceni du-

ševnosti, ker mu je preabstraktna proti konkretnemu gnoju, ki ga pridela in ki z njim lahko pognoji celo njivo.

Taki in enaki slučajni in morebitni vzroki so. Tako se dobe v slovenskih vrstah in specialno pa v naših učiteljskih vrstah nepoboljšljivi idealisti, ki neprenehoma jadikujejo po učiteljski in slovenski slogi in le v popolni slogi vidijo svojo stanovsko in narodovo rešitev. Ti slogaši so nas pripravili do tega, da rešimo tudi za učitelstvo vprašanje sloge.

Predvsem moramo v prvi vrsti uvaževati pri stvari dejanski položaj in računati z realnimi razmerami in kmalu bomo stali pri tem vprašanju na povsem drugem stališču nego naši slogaši, ki s svojim poudarjenjem popolne sloge kažejo le svojo pomanjkljivost na tozadnji izobrazbi in svojo ignoranco. Prepričani smo, da je popolna sloga spriče dejanskega položaja pravičnemogoča, drugič je pa taka sloga, ki si je žele razni fantasti, tudi povsem nepotrebna, da, celo škodljiva.

Morebiti bi kdo trdil, da v šolstvu nimamo načelnega boja in ga tudi nima učitelstvo. Zoper tako trditev nimamo odgovora in drugega sredstva nego študij in proučevanje. — Med načeli je boj neizogiben in ni nikakih kompromisov! Tudi v šolstvu in pri načelnem boju nikakih kompromisov in bi se s tem, če bi se izkušalo nasprotje med načeli na umeten način prikriti, nesmiselno slepilo samega sebe in bi se to nesmiselno slepljenje končno maščevalo na eni ali drugi strani ter s tem celo dobri stvari škodovalo.

Sicer se pa ravno v boju bistrijo pojmi in je samo v živahnem boju tudi živahno življenje. Narod brez politično-načelnih strank otrpne in učitelstvo brez kulturno-načelnih strank bi padlo v neko brezdelno stanje, in posledice bi lahko bile usodapolne.

Narod, ki ima stvarne zdrave stranke, je tudi politično zaveden. Učitelstvo, ki ima stvarne kulturne stranke, je kulturno zavedeno in izobraženo, če izvira to strankarstvo iz kulturnega uverjenja in ne iz drugih nagibov. Vrhutega ima stvarno strankarstvo tudi to dobro stran, da ena stran drugo nadzoruje in pridejo vse stvarne in moralne hiba in grehi na dan. — Mi smo torej za stvarno in načelno strankarstvo!

Nikakor pa nismo s tem že zanikali, da je sloga v gotovem smislu potrebna; kakor za politične, tako tudi za kulturne stranke. Nasprotno, smo odločni zagovorniki edino mogoče in potrebne sloge, da namreč stranke, ki imajo gotove smotre skupne, za te smotre skupno nastopajo, ker vsekakor se ne bojujejo skupno samo v interesu celote, temveč tudi v interesu posameznih strank, ki so si te smotre stavile. Tako se morajo družiti in imajo sklepiti kompromise tudi učiteljske kulturne organizacije, kadar gre za kake skupne koristi vsega učiteljstva ali šolstva, pri katerih je načelo izključeno.

To mora vevati organizacijam že preprost razum. Seveda tam, kjer vlada strast in zaradi osebnega boja tudi osebno sovražstvo, tam sploh razum in poštenost ne more priti več do veljave.

Istotako tudi tam, kjer vse prevladujejo osebne koristi; zatorej ne moremo dovolj obsojati osebnega boja — iz dna duše pa zaničujemo političnega in še bolj kulturnega koristolovca.

Strankarski boj naj bo stvaren, načelen in dostojen, bojuje naj se z dokazi in zmerno.

Zatorej, tovariši in tovarišice, ne bojte se onega razcepjenja med učiteljskimi vrstami, ono nima biti politični, temveč kulturni boj, ki nam ne bo škodoval, temveč koristil, ker nas bo poživil in nam izbrljal načela. Pripravimo se pa na ta kulturni boj z našim sovražnim tovarišem, da ga pričnemo z njim tedaj — ko bo odložil sramotno orožje, ki ga porablja sedaj v boju proti nam — osebne koristi in koristolovstvo.

In ta kulturni boj ne bo v celoti nikomur škodoval, zakaj ta konkurenca dela, kulturna konkurenca bo v korist narodu.

Tovarišice, tovariši! Stopamo pred vas z odprtim vizirjem, zakaj učitelj in vzgojitelj ne sme poznati drugega sredstva nego poštenost in značajnost. Kdor je tak, mu je prosto vstopiti v naše vrste! Vabimo vas torej vse, ki hočete delati v prosep naših načel, povemo vam že vnaprej, da kdor išče za delo le plačila in preplačila, tisti naj ne vstopa v naše vrste — ker mi nismo iz onih vrst! Judeževih grošev, da bi postali izdajalci svojega političnega prepričanja in kulturnega uverjenja — nimamo! Kdor hoče pa le živeti in lenariti in hoče biti na ta način koristolovec in balast, on naj pojde, ker z njim se ne strinjamo, on ni za naše vrste, zakaj naše načelo je — delo.

Da, v premenjih slučajih krivično in nepošteno plačano delo! Zatorej vedite, da je naše delo, akoprav pošteno in dobrodelno, vendar vseskoz le borba in boj. Zato vam kličemo še enkrat naše jubilejsko geslo v spomin: „Za nami ne hodi strahopetec naj nikar — naš pot je borba, žrtva, mučeništvo, ki vodi skoz nevihto in vihar!“

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Kranjske vesti.

— **Ljubljansko učiteljsko društvo** je imelo dne 6. marca 1910 svoj redni letni občni zbor. Predsednik, tovariš Jakob Dimnik, z veseljem pozdravlja tovarišice in tovariše, ki so se kljub krasnemu vremenu in edinemu prostemu popoldnevju odzvali vabilu v tako mnogobrojnem številu. Tekom leta smo izgubili blagega tovariša Frančiška Bahovca. V znak spomina se udeleženci dvignejo raz sedežev. Društvo je doseglo tečaje za delavstvo. Občinski odbor je volil v ta namen 3000 K. S tem bo pomagano ukaželnemu delavstvu duševno, ljubljanskemu učiteljstvu pa materialno. Državni uradniki so dosegli javno kvalifikacijo, zakaj bi je tudi učitelji ne. Delati je z vsemi močmi, da se to obistini. Društvo ima 49 članov, ter je imelo v tekočem letu 19341 K prejemkov in 9921 K izdatkov, torej prebitka 9420 K. Postavilo je krasen spomnik ranjki tovarišici Olgibauovi. K obrambnemu odseku družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prispeva kot ustanovnik znesek 200 K. V odbor so izvoljeni: Jakob Dimnik, predsednik, Minka Maroutova, namestnica, Vendelin Sadar, tajnik, Jakob Furlan, blagajnik, Slavko Cepuder, pevovodja, Karel Wider, knjižničar in Josip Pavčič, odbornik.

— **Iz šolske službe.** Provizorična učiteljica Angela Kendova v Kamniku pride v Radovljico kot suplentinja. Suplentinja Marija Jegličeva je premeščena iz Breznice v Mošnje.

— **Odlitovanje.** Cesar je podelil zgodovinarju in pisatelju Petru pl. Radiczu v Ljubljani čast cesarskega svetnika. Zaslužnemu možu na polju našega domovinoznanstva čestitamo!

Štajerske vesti.

— **Glavno zborovanje „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“** se ne vrši na Jožefovo, kakor je bilo zadnjič v „Tovarišu“ poročano, marveč dne 3. aprila t. l. v Celju.

— **Učitelja ne morejo dobiti.** Pri Sv. Lenartu nad Laškim je bila razpisana nadučiteljska služba. Ker je pa vsem štajerskim učiteljem znano, kako je ljudstvo nahujskano po klerikalnem časopisju in po tamkajšnjih klerikalcih proti učiteljstvu in proti šoli vobče, ni hotel nihče prositi za razpisano mesto. Služba se je zdaj drugič razpisala.

— **Učiteljsko mesto na okoliški dekliški šoli v Celju** je razpisano v definitivno nameščenje do 10. aprila t. l. To je ono službeno mesto, ki ga je zavzemal g. J. Schmoranzler, ki je bil kot okrajni šolski nadzornik na dopustu in je sedaj imenovan za učiteljšče v Mariboru.

— **Škrlatica** je izbruhnila v gornejgrajskem okraju na Štajerskem. Bolnih je okolo 130 otrok, 15 jih je umrlo.

— **Štajerski deželni muzej „Jovanem“** slavi 20. januarja 1911 stoletnico svojega obstanka. V proslavo stoletnice bodo izdali posebno veliko spominsko knjigo s slikami in vili tudi spominsko kolajno.

— **V Zalcu** so začeli s stavbo novega šolskega poslopja. Stalo bo tik postaje nasproti hmeljarni. Stavba bo zidana tako, da se bo eventualno lahko prizidalo, oziroma nazidalo eno nadstropje za meščansko šolo. V starem šolskem poslopiju pa dobi učiteljstvo nanovo urejena, zračna, lepa stanovanja. — V trgovski šoli poučujeta tovariša Fran Pristovšek in Rajko Vrečar. Vodja obrtne šole je tovariš nadučitelj Anton Petriček.

— **II. izkaz prispevkov za Hočvarjev spomenik v Zagorju.** Prispevali so nadalje sledeči gospodje in dame: po 4 K: Čuček Jož., Pečice; po 3 K: Cotter Ivan, Gomilsko; po 2 K: Šetine Fr., Prevorje; Jelovšek Fort, Virštanj; Nežma Aleks., Pilštanj; Grmovšek Mil., Pilštanj; po 1 K: Ulčar Ljud., Kozje; Potočnik Ant., Podsreda; Stauffer Fr., Pilštanj; Lovše Iv., Zagorje; Bračič Frane, Št. Vid; Pulko Val., Dobje; Lovrec Fr., Podčetrtek; Kos L., Laški trg; Miklič Min., Gomilsko; Miklič Jul., Gomilsko; Potočnik L., Podsreda; Grmovšek A., Pilštanj; Krajinik Iv., Kozje; Levstik I., Št. Peter; Moric Em., Št. Peter. Prej izkazanih 40 K, torej skupaj 70 K. Hvala lepa! Za nadaljne prispevke se priporoča M. Grmovšek, nadučitelj.

Tržaške vesti.

— **Koncert podružnice „Glasbene Matice“** Podružnice „Gl. M.“ v Trstu so ustanovili na prizadevanje tov. Karla Mahkota in Emila Adamiča, ki poučujeta tudi v glasbi na podružnični glasbeni šoli. Prvi koncert z najlepšim umetniškim uspehom je podružnica priredila dne 12. t. m. v tržaškem „Narodnem domu“. Pevski zbor je izvežbal in vodil tov. Mahkota in ga tudi privedel do sijajne zmage. V „Edinosti“ priobčuje kritiko E. Adamiča, kjer pravi: Splošen glas je ta, da od časa koncertov „Slavjanskega pev. društva“, od koncerta „Gl. Matice“ iz Ljubljane ni bilo tako lepe in vspešne priredbe. Hvala za to gre, — naj ne bo hud, da ga omenim šele ob koncu — g. pevovodji K. Mahkoti. Koliko znojnih kapljic,

koliko potajenih kletvic, koliko vzpodbudnih besed, prošelj, grobosti je bilo treba, to ve on sam, jaz le slutim. Učence je Hubadov in dober, priden učenec, to bi bilo rečenega že dovolj. Vztrajen je, energičen, celo pedanten in zato tak lep uspeh. Pevski zbor mu je pri zadnji vaji v znak hvaležnosti podaril lepo taktirko. Naj bi jo pridno in s ponosom sukali še marsikaterkrat! — Mešani zbor je izvajal novo skladbo tov. E. Adamiča „Prekmorska pošta“. O tej skladbi pravi „Edinost“: „Sedaj še nekaj besedi od naše strani o skladbi kritika samega, našega ljubljence E. Adamiča, ki je bil zastopnik po svoji novi, doslej še ne peti „Prekmorski pošti“. V presrečnem narodnem motivu opisuje potovanje pisma do ljube, mogočno se dvigne v viharju, strelih, valovih in vse srčne strune zatrepetajo ob „krasnem kramljanju“. Je pesem, ki si jo bodo pač naša pevka društva postavila v svoj repertoar.“ — Kot solistka je na koncertu sodelovala bivša naša koleginja, gospa Mira Costapariari-Devova. O njenem petju piše kritik v „Edinosti“: V vseh teh treh pesmih pa sopran gospe Costapariarije ni prišel tako do veljave kakor v četrti točki, in sicer: arija Mihaela iz opere „Karmen“, ki jo je dobro spremljal orkester. Tu sem občudoval dramatično njenega glasu. Gospa je bila lepo disponirana; o lepoti njenega glasu pa bi bilo govoriti odveč, saj smo jo iskreno pozdravili kakor ljubo znanko, ki si jo želimo slišati še in še. Žela je po vsaki točki novo odobravanje. V znak spoštovanja, občudovanja in hvaležnosti pa ji je pevski zbor poklonil cel vrt evetic.“ — Nas ta odlični uspeh na umetniškem polju naših tovarišev od srca veseli. S tem je zopet podan dokaz, da je izvenšolsko delo naprednega učiteljstva našemu stanu v ponos in slovenski umetnosti na čast! Kdor drugih more, naj stori tudi tako!

— **Zopet kamenk nemškemu mostu do Adrije.** V „Edinosti“ čitamo: C. kr. učitelj Anton Hras, krepka slovenska grča iz Kobariča, je služil od 1876. leta na tržaških nemških državnih šolah ter je bil pred dobrim mesecem na lastno prošnjo upokojen. V naši ljubi Avstriji, kjer se toliko govori o posestnem stanju posamičnih narodov, bi človek pričakoval, da se to učiteljsko mesto zopet podeli kakemu Slovincu, kjer je nad trideset let Slovenec tam deloval v popolno zadovoljnost šolske oblasti. Pa kdor računa s pravičnostjo naše državne šolske uprave, ta se jako moti. V Trstu ne odločuje pri odaji učiteljskih služb na državnih ljudskih šolah pravičnost ali pa praktična previdnost, ampak tu odločuje skupina nemških državnih poslancev, in izvršitelj teh gospodov je vodja Scholz, ki ima v rokah naše namestništvo, kakor ima kak deček na vrvi svojega lesenega močička. In tako se je zgodilo tudi tukaj, da so gospoda prezrli § 110 min. odl. z dne 29. sept. 1905 ter so lepo tiho, brez razpisa oddali službo Nemcu s prav mrzlično naglastjo, kakor bi se bali, da jih utegne kdo motiti. Čudimo se pa vendar gospodom na namestništvu, da imajo tak respekt pred gospodom Stolzem; saj so vendar poklicani, da čuvajo zakon, ne pa da slepo služijo možem, ki izrabljajo službene dopuste, da prihajajo v Nemčijo pripravljati sprejem nemškemu pevskemu društvu? Ali gosp. dr. Kauer ne ve, kje je bil minole dni vodja Scholz? Ali se je novi predsednik VII. oddelka namestništva že tudi vdal znanim tradicijam, ki prikazujejo nemško šolstvo v izjemnem, privilegiranim stanju? Pričakovali smo več respekta pred zakoni nego pred tradicijami!

Goriške vesti.

— **Grahovo ob Bači.** K vsoti 200 K, ki jo je sklenilo plačati „Tolminko učiteljsko društvo“ družbi sv. Cirila in Metoda za obrambni sklad, so poleg že objavljenih prispevali sledeči: R. Trebše 3 K, Štefka Komavil 3 K, Rafaela Gomišček 2 K, Stefan Firm 2 K, Dragica Pavsč 3 K, Josip Prijatelj 5 K, Kenda Matija 4 K, Mlekuš Nataša 3 K, Ivan Trebše 3 K, Fran Miklavčič 2 K, Anton Gruntar 5 K, Josipina Skert 2 K in Fran Pernelj 5 K. — Do sedaj se je odzvalo 44 članov, ki so darovali 131 K 70 h. Ostale prosim vljudno, naj se kmalu odzovejo, da zberemo še drugi stotak! Denarničar.

— **Občni zbor društva „Narodna Prosveta“ v Gorici** bo v poned., 21. marca, ob 8. uri zvečer v hotelu pri „Zlatem Jelenu“ s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora a) tajnika, b) knjižničarja in c) blagajnika. 2. Poročilo preglednikov. 3. Volitev odbora. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti. Ako ob napovedani uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se sklicuje v smislu § 9. društvenih pravil na isti dan ob 8 1/2. uri zvečer istotam drug občni zbor z istim dnevnim redom in bo ta občni zbor sklepal brez ozira na število prisotnih članov.

Koroške vesti.

— **Iz tožnega Gorotana.** Premišljevanje o bodočnosti slovenskega naroda na Koroškem me je privedlo do neke misli posebne vrste. Krasoto naše slovenske Koroške so spoznali Nemci docelega in z vsi silo so se vrgli na našo lepo domovino, da bi jo spravili v svojo last; mi, starodavni posestniki, pa